

Skötselplan för naturreservatet Sörilandhuvudet

Denna skötselplan är en bilaga till länsstyrelsens beslut 2018-03-07 om bildande av naturreservatet Sörilandhuvudet.

Innehållsförteckning

1. Allmänt	1
2. Reservatets syfte	2
3. Prioriterade bevarandevärden	2
4. Uppgifter om naturreservatet	2
5. Mål och åtgärder	3
5.1 Skog	3
5.1.1 Skogliga värdekärnor	3
5.1.2 Skogliga utvecklingsmarker	5
5.2 Våtmarker, sjöar och vattendrag	7
5.3 Kulturmiljövärden	7
5.4 Information och anläggningar	7
5.4.1 Information	7
5.4.2 Anläggningar	8
5.5 Gränser	9
5.6 Tillfartsvägar	9
6. Sammanfattning av skötselåtgärder	10
7. Källhänvisning	10

Bilagor

- A. Översiktskarta
- B. Skötselområden och skoglig naturvärdesklassning
- C. Information och anläggningar, samt kulturmiljövärden
- D. Ägarförhållanden

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av **naturreservatet Sörilandhuvudet**. Vid planering och utförande av skötselåtgärder ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också beaktas.

Bevarandemålen för de ingående naturtyperna styr vilken slags naturvårdande skötsel som planeras. I Bilaga B visas reservatets olika skötselområden.

Bilaga C visar förslag på plats för informationsskylt, samt planerade anläggningar.

Hela naturreservatet ägs av privata markägare. Fastighetsgränserna redovisas i Bilaga D. Större skötselåtgärder som berör annan markägare än Naturvårdsverket ska alltid föregås av samråd med markägaren.

2. Reservatets syfte

Syftet med reservatet är att bevara områdets värdefulla naturmiljö med dess opåverkade karaktär och biologiska mångfald. Skogar, våtmarker och andra ingående ekosystem ska ges förutsättningar att utvecklas naturligt. Syftet är även att motverka fragmentering av området och att de delar av reservatet som idag har lägre naturvärden ska utvecklas i riktning mot ett naturligt tillstånd. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte också att ge möjlighet till naturupplevelser och friluftsliv.

3. Prioriterade bevarandevärden

De prioriterade bevarandevärdena är områdets mosaik av frodiga, örtrika granskogar och brandskapade löv- och tallskogar och dess höga grad av orördhet och biologiska mångfald. Liknande sammanhängande naturskogsområden som Sörilandhuvudet är idag mycket ovanliga, i synnerhet på produktiv mark och med liknande inslag av gamla lövträd.

4. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Sörilandhuvudet
Kommun:	Luleå
Lägesbeskrivning:	15 km NV om Råneå
Area:	ca 152 ha
Fastigheter och ägare:	Privata fastigheter: Prästholm 16:11, Prästholm 16:35, Prästholm 16:43, Prästholm 37:1, Prästholm 13:11
Servitut:	Bodens Energi AB, kraftledning
Samfälligheter:	Trehörningens vägsamfällighet
Sameby:	Gällivare
Förvaltare:	Länsstyrelsen

5. Mål och åtgärder

5.1 Skog

Skogarna i reservatet utgörs till övervägande del av naturskogsmiljöer i ett relativt sent successionsstadium efter brand (brandår 1868 =150 år). I reservatet ingår även ett område med yngre skog som uppkommit efter avverkning. Det är främst i detta bestånd som aktiv naturvårdsskötsel kan komma att bli aktuellt.

Länsstyrelsens inställning är att naturvårdsbränning, liksom spontant uppkomna bränder i skogsmark generellt sett är mycket värdefullt ur naturvårdssynpunkt. På sluttningen runt Sörilandhuvudet finns mer likåldrig, äldre tallskog vars naturvärden skulle kunna gynnas av en naturvårdsbränning. Länsstyrelsen anser dock att bränning av detta område i dagsläget inte ska prioriteras, utan att området bör lämnas för fri utveckling. I övriga delar är bränning olämplig på grund av att naturvärdena är så höga och dessutom i hög grad knutna till lång skoglig kontinuitet.

Av samma skäl, men också för att undvika att en brand skulle sprida sig över den privata mark som finns i och omkring reservatet, ska även spontant uppkomna bränder släckas. Vid släckningsarbete ska skonsamma metoder användas och naturliga begränsningslinjer så som vägar, vattendrag och reservatsgränser nyttjas. Fysiska ingrepp som fällning av träd eller anläggande av mineralgator ska undvikas helt inom reservatets gränser.

Målsättningen inom alla skyddade områden är att främmande arter (t ex contortatall) inte ska finnas. Idag finns inga uppgifter om att contortatall skulle ha etablerats inom reservatet. Om contortatall eller andra främmande arter upptäcks inom naturreservatet ska detta rapporteras och åtgärdas.

I reservatets nordvästra del finns en liten tjärn som har blivit sjösänkt och en sumpskog som har uppkommit som ett resultat av denna sjösänkning. Eventuellt kan tjärnen vara ett lämpligt restaureringsobjekt i framtiden, på grund av dess närhet till det viktiga våtmarksområdet Mossabäcken.

5.1.1 Skogliga värdekärnor

De skogliga värdekärnorna har i stort fått utvecklats fritt sedan dimensionsavverkningen i början av förra seklet och innefattar den bördiga granskogen, de nästan rena lövskogarna, samt det lilla området med urskogsartad tallskog uppe på Sörilandhuvudet. Med undantag av den urskogsartade tallskogen så är huvuddelen av bestånden uppkomna efter den senaste branden för 150 år sedan. I dessa skogar finns inslag av äldre granar och tallar men även grövre aspar som undgått den senaste branden. Framförallt i den fuktiga skogen längs vägen, och i synnerhet nedan vägen finns ett större inslag av gamla granar. Mängden död ved har inte hunnit skapats i någon stor omfattning men självgallring har börjat komma igång på flera platser. Lövträdsandelen är generellt mycket hög i de skogliga värdekärnorna.

Datum
2018-03-07

Diarienummer
511-197-2018

NVR ID
2023529

Den västra delen av reservatet är rikare och består av frodig granskog med inslag av gamla lövträd. Träden är här generellt i grövre dimensioner (Figur 1). I den östra och centrala delen står slanka och högresta tallar, granar och aspar, men också nästan rena lövskogsbestånd (Figur 2). I den urskogsartade tallskogen högst upp på Sörilandhuvudet har många träd överlevt både den senaste och tidigare bränder (Figur 3). Här är också mängden död ved större. För att bevara naturvärdena i områdets värdekärnor bedöms fortsatt fri utveckling med intern dynamik vara den bästa skötselåtgärden.

Figur 1. Grova aspar i den nordvästra delen. Foto: Länsstyrelsen Norrbotten/Frédéric Forsmark

Figur 2. På den sydöstra sidan finns nästan rena lövbrännor uppkomna efter den senaste branden. Foto: Länsstyrelsen Norrbotten/Frédéric Forsmark

Datum
2018-03-07

Diarienummer
511-197-2018

NVR ID
2023529

Figur 3. Högst upp på Sörilandhuvudet finns ett mindre område med gammal tallskog med riklig förekomst av gamla tallar som överlevt två eller fler bränder. Foto: Länsstyrelsen Norrbotten/ Frédéric Forsmark

Idag finns inga uppgifter om att contortatall eller andra främmande arter skulle ha etablerats inom reservatets värdekärnor. Om contortatall eller andra främmande arter upptäcks inom värdekärnorna i samband med gränskontroll eller andra besök till området ska detta rapporteras och åtgärdas.

Bevarandemål

- Arealen värdekärna får inte minska; målet är att arealen värdekärna ska öka i takt med att utvecklingsmarker uppnår statusen värdekärna.
- Naturvärden ska bevaras och växt- och djurlivet ska tillåtas utvecklas fritt. Förändringar i naturtillståndet ska endast ske genom naturlig succession och naturliga processer.
- Främmande arter som t ex contortatall ska inte förekomma.

Skötselåtgärder

- Inga aktiva skötselåtgärder, med undantag för avveckling av främmande arter som upptäcks inom reservatets värdekärnor.

5.1.2 Skogliga utvecklingsmarker

Reservatet består i huvudsak av tre områden med utvecklingsmark. Reservatets största utvecklingsmark finns runt omkring den urskogsartade tallskogen på toppen av Sörilandhuvudet. Skogen består här av tämligen likåldrig tallskog som är ca 140-150 år (Figur 4). Här och var finns inslag av äldre överståndare som höjer naturvärdet. Mängden liggande död ved är sparsam men tallarna har börjat självgallra och ställvis

Datum
2018-03-07

Diarienummer
511-197-2018

NVR ID
2023529

finns gott om stående döda träd. På grund av att naturvärden redan finns och har börjat skapats anser länsstyrelsen att naturvårdsbränning inte är angeläget i dagsläget och att området tillsvidare bör lämnas för fri utveckling.

Figur 4. Skogen runt toppen på Sörilandhuvudet har vuxit upp efter den senaste branden och är tämligen likåldrig. I vissa delar har tallarna börjat självgallrat. Foto: Länsstyrelsen Norrbotten/Frédéric Forsmark

Däremot finns en knappt 8 hektar stor utvecklingsmark i reservatets norra del där skötsel kan vara aktuellt (skötselområde A, Bilaga B). Området utgörs av en tät, ca 5 meter hög ungskog med planterad tall och relativt högt inslag av självsådd björk. Genom att röja fram björk och stängsla finns förutsättning att på sikt få upp ett lövträdsrikt bestånd. Denna åtgärd skulle också gynna liten aspgelélav som finns i Sörilandhuvudet och som är en av de arterna som ingår i åtgärdsprogrammet för hotade arter på asp. Innan en eventuell åtgärd bör dialog hållas med berörd sameby, så att åtgärden planeras så att renskötseln inte störs. Söder om denna ungskog övergår utvecklingsmarken till ett stråk med lite äldre kulturpräglad tallskog. Här föreslås ingen skötsel.

Reservatets tredje område med utvecklingsmark finns nordost om den lilla sjön i reservatets nordvästra del och utgörs av en yngre lövsumpskog som kommit upp efter sjösänkning. Skötselinriktningen för denna del är fri utveckling.

Bevarandemål

- Naturvärdena ska öka och ungskogen ska utvecklas i riktning mot skiktad lövrik naturskog.
- Främmande arter som t ex contortatall ska inte förekomma.

Skötselåtgärder

- Utredning om att röja fram björk och stängsla i skötselområde A.
- Avveckling av främmande arter vid behov.

5.2 Våtmarker, sjöar och vattendrag

I reservatets nordvästra del finns en liten tjärn som har blivit sjösänkt och en sumpskog som har uppkommit som ett resultat av denna sjösänkning. Om det i framtiden skulle bli aktuellt att återställa våtmarker/sjöar kan denna tjärn vara ett lämpligt objekt på grund av dess närhet till Mossabäcken som är ett viktigt våtmarksområde.

5.3 Kulturmiljövärden

I reservatet finns inga kända forn- eller kulturlämningar, däremot finns en boplatsvall (Råneå 830) strax öster om reservatets norra del. Det finns i dagsläget bristfälligt med information om närområdet runt boplatsvallen. Men eftersom även omkringliggande område anses vara gynnsamt för fornlämningar går det inte utesluta att fler lämningar kan finnas. Finns en lämning kan det mycket väl finnas fler i närheten, speciellt när det handlar om boplatslämningar som kan ha stor utbredning. Området som bedömts som intressant är markerad i Bilaga C. Före åtgärder som medför markskada eller riskerar att övertäcka en eventuell forn- eller kulturlämning i detta område bör samråd ske med länsstyrelsen antikvarier.

5.4 Information och anläggningar

Sörilandhuvudet är ett förhållandevis okänt utflyktsmål i dagsläget. Området nyttjas så vitt länsstyrelsen känner till endast i begränsad omfattning för jakt, utflykter och bärplockning. Reservatet bedöms ha en viss utvecklingspotential som utflyktsmål för både rörligt friluftsliv och turism. Genom att området nu ges naturreservatsstatus kommer områdets höga natur- och friluftslivsvärden bli mer kända, vilket kan innebära ett förändrat besöksstryck.

I området saknas stigar, eldstäder och andra anordningar för rörligt friluftsliv. På grund av att området ligger nära bebyggelse och väg skulle en stig vara lämplig för att öppna upp området för besökare och göra det mer tillgängligt.

5.4.1 Information

Digital information om naturreservatet finns på länsstyrelsens hemsida. Den platsbundna informationen utgörs av en skylt med information om reservatet och vilka regler som gäller. Skylten sätts upp på lämplig plats i anslutning till befintlig breddning längst efter den enskilda vägen. Förslag till informationsplats är markerade i Bilaga C.

Skötselmål

- Allmänheten ska på ett enkelt sätt kunna ta del av information om naturreservatet.
- Information på länsstyrelsens hemsida om reservatet, ska underlätta för besökare att hitta dit.
- Besökaren ska genom digital och platsbunden information göras medveten om naturreservatets naturvärden och vad man bör tänka på vid besöket. Den platsbundna information bör finnas på plats inom ett år från det att beslutet vunnit laga kraft.
- Vägvisning och skyltning ska vara ändamålsenlig, tydlig och aktuell samt i gott skick.
- Vid naturvårdande skötselåtgärder ska allmänheten på ett lättillgängligt sätt kunna få information om bakgrund, orsak och mål med åtgärden.

Skötselåtgärder

- En informationsskylt ska tas fram och monteras upp i anslutning till reservatet. Förslag till plats finns i Bilaga C. Skylten ska utformas enligt gällande standard.
- Information om reservatet läggs ut på länsstyrelsens hemsida snarast efter att beslutet vunnit laga kraft.
- Vid naturvårdande skötselåtgärder sätts skyltar med information om åtgärden upp i anslutning till aktuellt skötselområde.
- Löpande kontroller av att skyltar inom och i anslutning till reservatet är aktuella, läsbara samt att skyltställen är i gott skick.
- Vid behov ska sly röjas bort runt skyltarna.

5.4.2 Anläggningar

Parkeringsplatser

Reservatet saknar iordningsställda parkeringsplatser. Länsstyrelsen bedömer att det i dagsläget inte heller finns några behov av att anlägga några.

Stigar

För att underlätta för besökare att upptäcka reservatet kan en vandringsstig iordningsställas. I Bilaga C finns ett förslag till sträckning. Totalt innefattar förslaget en sträcka på ca 3 kilometer och är utformat så att besökare ska få gå igenom reservatets olika naturtyper, från lövbrännorna i reservatets sydöstra del, till den vandringsvänliga tallskogen uppe på toppen av Sörilandhuvudet, ner till den lilla tjärnen och slutligen genom den frodigare och asprika granskogen i reservatet norra del. Längst den sistnämnda sträckan kan spångning av vissa blötare partier vara nödvändig, uppskattningsvis max 300 meter.

Stigen som anläggs ska så långt som möjligt anpassas till naturliga förutsättningar för att minimera behovet av röjning och påverkan på naturmiljön. Vid röjning av stigen i reservatet ska alla träd med diameter över 10 cm i brösthöjd lämnas kvar som död ved. För att bevara naturvärden men även av estetiska skäl, ska kapning av lågor undvikas om framkomligheten istället kan lösas genom t ex kvistning eller omdragning av stigen. Av säkerhetsskäl ska fokus i underhållet av stigen framförallt vara på att stigmarkeringarna hålls tydliga samt att eventuella spångade delar är i gott skick. När

stigen anläggs i det område som pekats ut som intressant ur fornlämnings synpunkt (se Bilaga C) bör man vara extra uppmärksam på eventuella okända kultur- eller fornlämningar. Se avsnitt 5.3 om kulturmiljövärden.

Behovet av anläggningar och stigar behöver kontinuerligt utvärderas. Utgångspunkten för detta är att reservatet ska nyttjas för rörligt friluftsliv utifrån sina naturgivna förutsättningar. Om behov uppkommer och det bedöms vara förenligt med reservatets syften kan nya anläggningar för att kanalisera eller främja friluftslivet iordningsställas.

Eftersom länsstyrelsen inte har genomfört någon fullständig inventering av anordningar och anläggningar kan det finnas sådana som länsstyrelsen inte känner till inom reservatet.

Skötselmål

- Markslitaget från besökare får inte bli så stort att det påverkar områdets natur- eller upplevelsevärden negativt.
- Anläggningar för tillgängliggörande och kanalisering av besökare i reservatet ska vara anpassade till naturmiljön och hållas i gott skick.

Skötselåtgärder

- Utredning om anläggning av en stig i reservatet. Se förslag i Bilaga C.
- Anläggningsgraden ska med jämna mellanrum utvärderas och anpassas till de behov som finns.

5.5 Gränser

Naturreservatets gränser ska markeras enligt Naturvårdsverkets anvisningar snarast efter att naturreservatet har beslutats.

Skötselmål

- Reservatets gränser ska vara tydligt markerade enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Skötselåtgärder

- Kontroll av gränsmarkeringarna och rågångar ska göras löpande. Störst fokus bör läggas längs den östra sidan och i delar som gränsar till privatägt skogsmark.
- Vid behov åtgärdas otydliga markeringar och rågångar.

5.6 Tillfartsvägar

Lämpligaste tillfartsväg till reservatet är via den enskilda vägen (12905) som går mellan Södra Prästhalm och Gemträsk och igenom reservatet (Bilaga A). Vägen är i mycket gott skick. Väghållare för vägen är Trehörningens vägsamfällighet och kontaktperson är Kurt Adolfsson i Boden med telefonnummer 0921-34 20 06, 070-395 50 26. När reservatet är bildat skall länsstyrelsen, som förvaltare av naturreservatet söka träffa en överenskommelse med styrelsen för Trehörningens vägsamfällighetsförening om inträde och fördelning av andelstal i vägsamfälligheten.

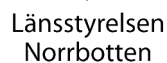
6. Sammanfattning av skötselåtgärder

Avsnitt	Vad	När
	Översyn och eventuell revidering av Skötselplan.	Senast 2027
5.1	Skog	
	Borttagande av främmande arter.	Vid behov
	Utredning om att röja fram björk och stängsla i skötselområde A, se Bilaga B.	Snarast efter att beslutet vunnit laga kraft
5.4	Information och anläggningar	
	En informationsskylt tas fram och monteras upp vid den plats som anges i Bilaga C.	Snarast efter att beslutet vunnit laga kraft
	Information om reservatet läggs ut på länsstyrelsens hemsida.	Snarast efter att beslutet vunnit laga kraft
	Vid naturvårdande skötselåtgärder sätts skyltar med information om åtgärden upp i anslutning till aktuellt skötselområde.	Vid behov
	Kontroller av att skyltar inom och i anslutning till reservatet är aktuella, läsbara samt att skyltställen är i gott skick.	Löpande
	Röjning av sly runt skyltar.	Vid behov
	Utredning om anläggning av en stig i reservatet. Se förslag i Bilaga C.	Snarast efter att beslutet vunnit laga kraft
	Anläggningsgraden ska med jämna mellanrum utvärderas och anpassas till de behov som finns.	Löpande
5.5	Gränser	
	Kontroll av gränsmarkeringarna och rågångar.	Löpande
	Åtgärda otydliga rågångar och markeringar.	Vid behov

7. Källhänvisning

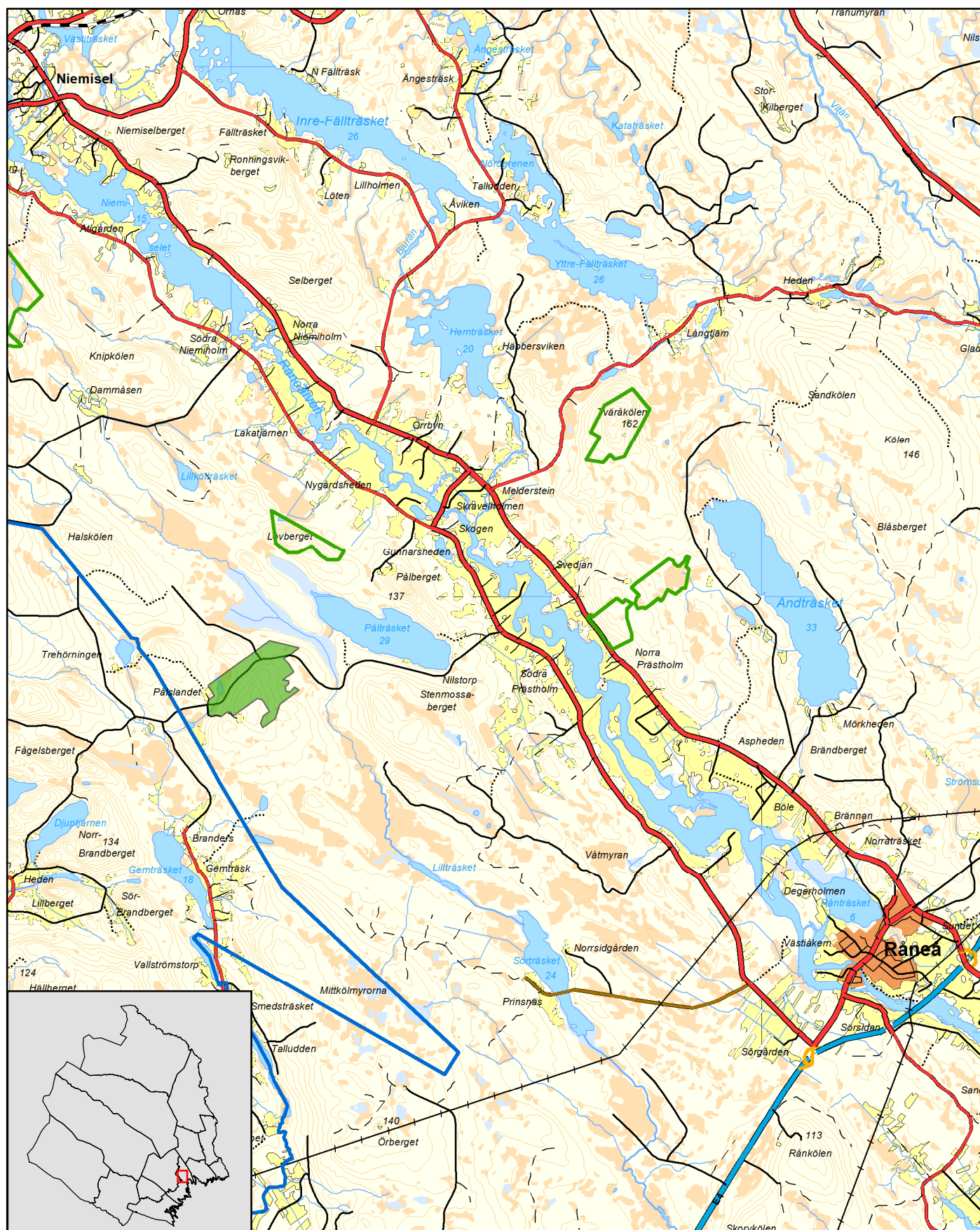
Länsstyrelsen 1999, 2004, 2006, 2015

Data från fältinventering

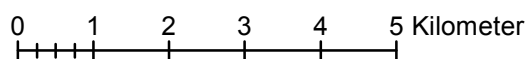
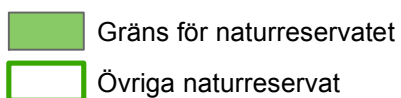

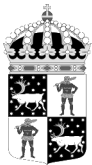
Bilaga A

Skala 1:100 000

© Länsstyrelsen Norrbotten och © Lantmäteriet

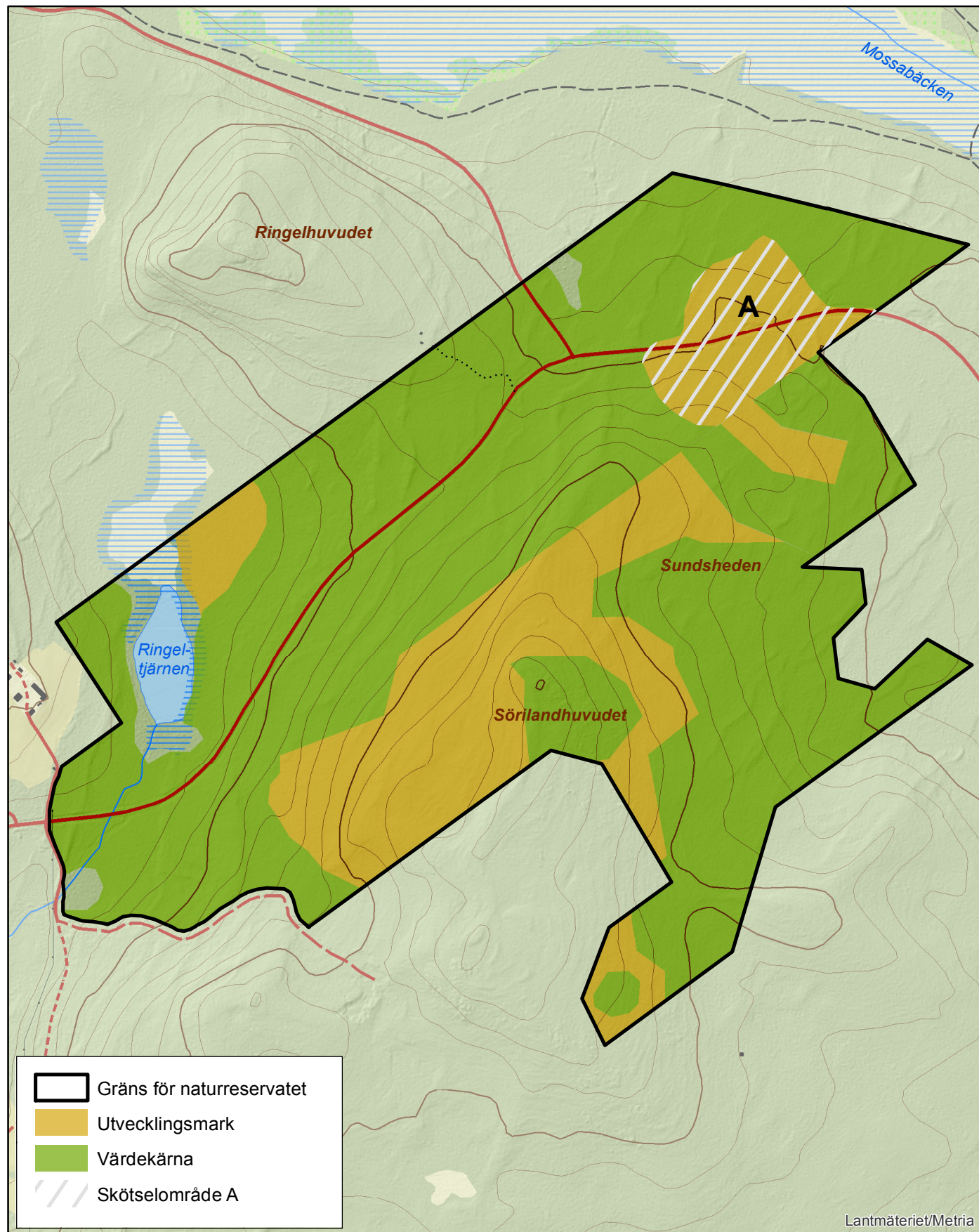
Naturreseptatet Sörlandhuvudet

Funktionsklasser och skötselområde

Länsstyrelsen
Norrbotten

Area ca 152 ha

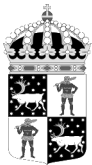
Skala 1:10 000

© Länsstyrelsen Norrbotten och © Lantmäteriet

0 250 500 750 Meter

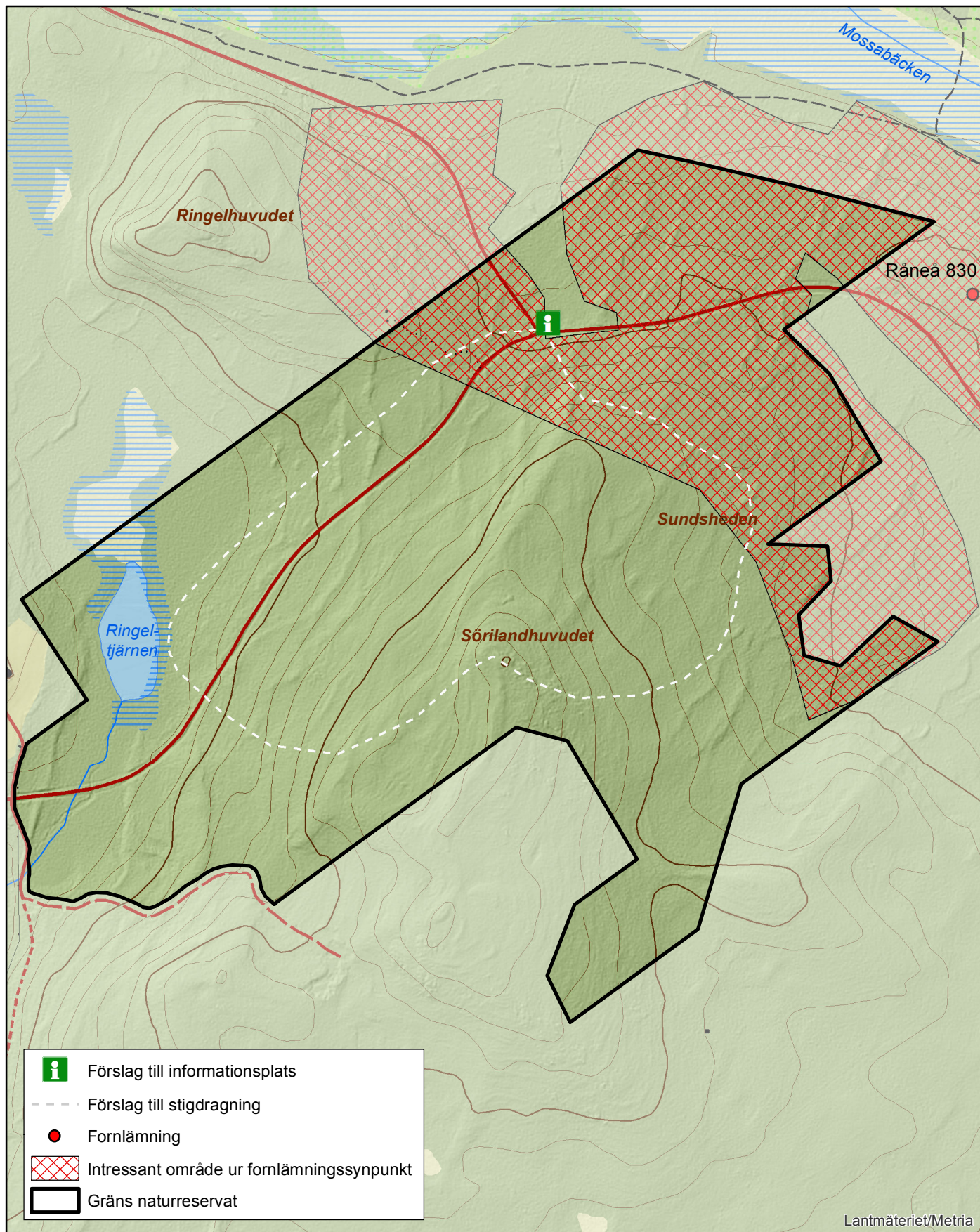
Naturreseptatet Sörlandhuvudet

Information och anläggningar, samt kulturmiljövärden

Länsstyrelsen
Norrbotten

Area ca 152 ha

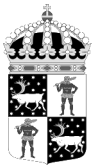
Skala 1:10 000

© Länsstyrelsen Norrbotten och © Lantmäteriet

0 250 500 750 Meter

Länsstyrelsen
Norrbotten

Naturreservatet Sörilandhuvudet

Ägarförhållanden

Area ca 152 ha

Skala 1:10 000

